

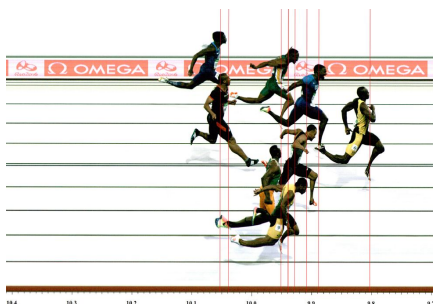
Solsiden skapes av en eksponentiell vekst i teknologiens evne, på tvers av mange teknologiområder og industrier. Vi har billigere og bedre produkter og tjenester enn noensinne. Levestandarden har aldri vært høyere, det har aldri vært så god tilgang på grunnleggende menneskelige behov som mat, helse, kommunikasjon og transport.

Forventet levealder øker - 80 prosent av alle norske barn født i år 2000 eller senere vil leve til de er over 100 år. Utviklingen er den samme i hele verden.

Silvija Seres er forsker og matematiker med stor interesse for gründerskap og nytenking i forretningslivet og samfunnet. Hun har tidligere vært leder i Microsoft og i Fast Search & Transfer, og jobber nå som aktiv investor i flere teknologiselskaper, og styremedlem hos Nordea, NRK og flere. Silvija er president i Polyteknisk Forening. Privat

Skyggesiden er også stor. Personvernproblematikk og økt systemsårbarhet for dataangrep og datamisbruk er én. Vi overvåkes på dyptgripende måter fra informasjon vi etterlater oss i det digitale. Våre innkjøp styres allerede i større grad av algoritmer enn oss selv.

Teknologien bestemmer i lynende fart over enorme investeringer i finansinstitusjoner - og over liv i selvkjørende biler. Vi overlater stadig større og viktigere samfunnsoppgaver til programmer som er hverken skapt eller styrt lokalt eller nasjonalt. Gitt at det er feilbarlige mennesker som skaper denne teknologien, kan ting gå veldig galt på veldig kort tid.

Vinneren tar alt, og han gjør det raskt.
TT / NTB scanpix

Vinneren tar alt - raskt

Den dypeste skyggen er likevel ikke koblet til teknologiens feilbarlighet, men det motsatte: dens enorme og stadig økende effektivitet. Det meste i den fysiske verden blir digitalisert. Data og nettverkene gjør verden gjennomsliktig for alle, globalt.

Transaksjonskostnader er svært lave, og kunnskap, kapital og makt aggregeres svært raskt. Dermed blir alle industrier og verdikjeder berørt av denne dynamikken der vinneren tar alt, og hun gjør det fort.

Dette er kjernen i fremtidens politikk. Vi må forstå utviklingen for å styre den i en samfunnsgunstig og konstruktiv retning mens vi ennå kan.

Skaper raskt megamonopoler

Det er særlig to mekanismer som forsterker ulikheten: Det ene er den såkalte lang-hale-distribusjonen av popularitet i et digitalt marked. Det andre er nettverkseffekter som de nye digitale plattformer innehar. Jo større markedsandeler en bedrift får, jo mer attraktiv blir den for nye kunder. Utviklingen går svært raskt i retning av monopoler.

vi trenger bare ett Google, ett Facebook, ett Amazon og ett Netflix
[TweetDel](#)

Siden de nye digitale markedene er globale, får vi verdensdominerende megamonopoler innen alle etablerte digitale tjenestene: vi trenger bare ett Google, ett Facebook, ett Amazon og ett Netflix.

Ettersom alle bransjer og alle tjenester blir digitalisert, smitter nettverkseffektene over i alle industrier og alle markeder. Der geografien, for eksempel gjennom kulturpreferanser eller språk, fungerer som naturlig barriere kan man skape lokale monopoler, slik som Vipps og Finn, men dynamikken forblir den samme.

Dette er Adams Smiths usynlige hånd på steroider.
[TweetDel](#)

På nye digitale markeds plasser er markedseffektiviteten ekstrem, der relativ ineffektivitet straffes umiddelbart og brutalt. Dette er Adams Smiths usynlige hånd på steroider.

For få vinnere

Problemet er at det blir svært få vinnere, og selv om de er uhyggelig rike og mektige, kan ikke de alene holde økonomien i gang. Over 60 prosent av økonomisk aktivitet baserer seg på konsum, og selv ikke en trilliardær trenger en trillion mobiltelefoner eller biler.

Verden trenger middelklassen. Som vi ser i Trumps USA og mange andre land, føler

den seg truet, men plasserer skylden på globalisering istedenfor på automatisering.

Dermed bommer man på hvilken medisin som trengs.

Den franske samfunnsøkonomen Thomas Piketty (t.v.) i samtale med Jonas Gahr Støre (Ap) før et foredrag i Oslo tilbake i 2014.

Jon Olav Nesvold/NTB scanpix

Den store underliggende frykten og frustrasjonen hos den forsvinnende middelklassen er dokumentert av en rekke svært fremstående økonomer. Piketty har for eksempel dokumentert den økende ulikheten som er resultatet når kapitalen vokser raskere enn økonomien.

En anekdote om Henry Ford II og lederen av Ford-arbeidernes fagforening Walter Reuther illustrer problemet godt: De to er på omvisning i en nybygd og høyt automatisert bilfabrikk. Direktøren spør fagforeningslederen: «Walter, hvordan har du tenkt å få disse robotene til å betale din fagforeningskontingent?»

Reuther svarer: «Du Henry, hvordan har du tenkt å få dem til å kjøpe biler?»

Walter Reuther (til høyre) fotografert i Chicago i 1950.
TT / NTB scanpix

Over halvparten av jobbene vi har dag kommer ikke til finnes om noen få år. De blir færre nye jobber og lenger mellom mennesker som har kompetansen til å utføre dem godt.

Denne polariseringen påvirker både Norges stabilitet og konkurransekraft.

1. Vi må skape nye vinnere.
2. Vi må sørge for at mange flere får kompetansen som trengs i fremtidens arbeidsmarked.

For å skape globale vinnere, må vi fokusere og samle vår endringsvilje rundt noen få konkrete problemstillinger, der vi har kulturelle preferanser og tradisjonelle styrker. Vi har alltid vært rå gode på høyeffektiv teknologi for prosessindustri.

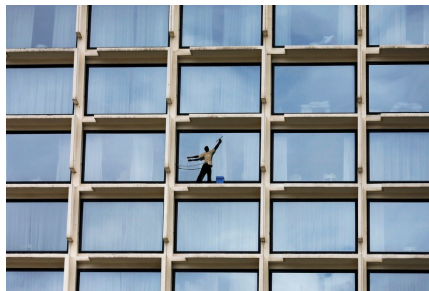
Norge har sterke tradisjoner innen skipsverft. Dette bildet er fra Kleven Maritime i Ulsteinvik.
Anette Karlsen

Denne fordelen kan overføres fra oljeutvinning til nye verdikjeder, som

sjømat, skipsverft, fornybar energi, bioteknologi, transport, forsvar, helse eller velferd. Dette er områder der vi har sterk historie, selvtillit, talent og interesser. Vi må i fellesskap bestemme oss hvilke digitale disipliner vi skal vinne.

Sjanseløse i etterkant

Markedsnøytralitet sprer oss altfor tynt, og lar andre land som satser mer fokusert, slik som Japan i velferdsrobotikk, Tyskland i industriell robotikk, Israel i datasikkerhet, New Zealand i smart jordbruk og Kina i genetikk, ta dominerende posisjoner i de nye markedene. I etterkant blir de umulig å utfordre.

En arbeider vasker vinduer på et

luksushotell i Colombi, Sri Lanka.
DINUKA LIYANAWATTE/Reuters/NTB scanpix

Det finnes ikke et samfunn der folk vil være lykkelige som rene forbrukerzombier. Borgerlønn som belønning for samfunnsnyttig aktivitet er en mulighet. Livslang læring med klare incentiver både fra arbeidstagere og arbeidsgivere vil være bedre. Det vil være viktig med lik fordeling på tvers av aldersgrupper og likere behandling av fast ansatte og løsarbeidere.

Dette blir den nye politikken.

Mislykkes vi i å finne noe systemisk svar på disse spørsmålene, skaper vi grobunn for systemisk frykt og mistillit, mister legitimitet og åpner for eskalerende konflikter.

Vårt samfunn er tuftet på likhet, fellesskap og tillit. Dette er våre egentlige konkurransefordeler i fremtiden, men bare hvis vi finner måter å anvende dem som praktiske, konstruktive verktøy i den nye omfordelingen.

[Kronikken i Aftenposten](#)